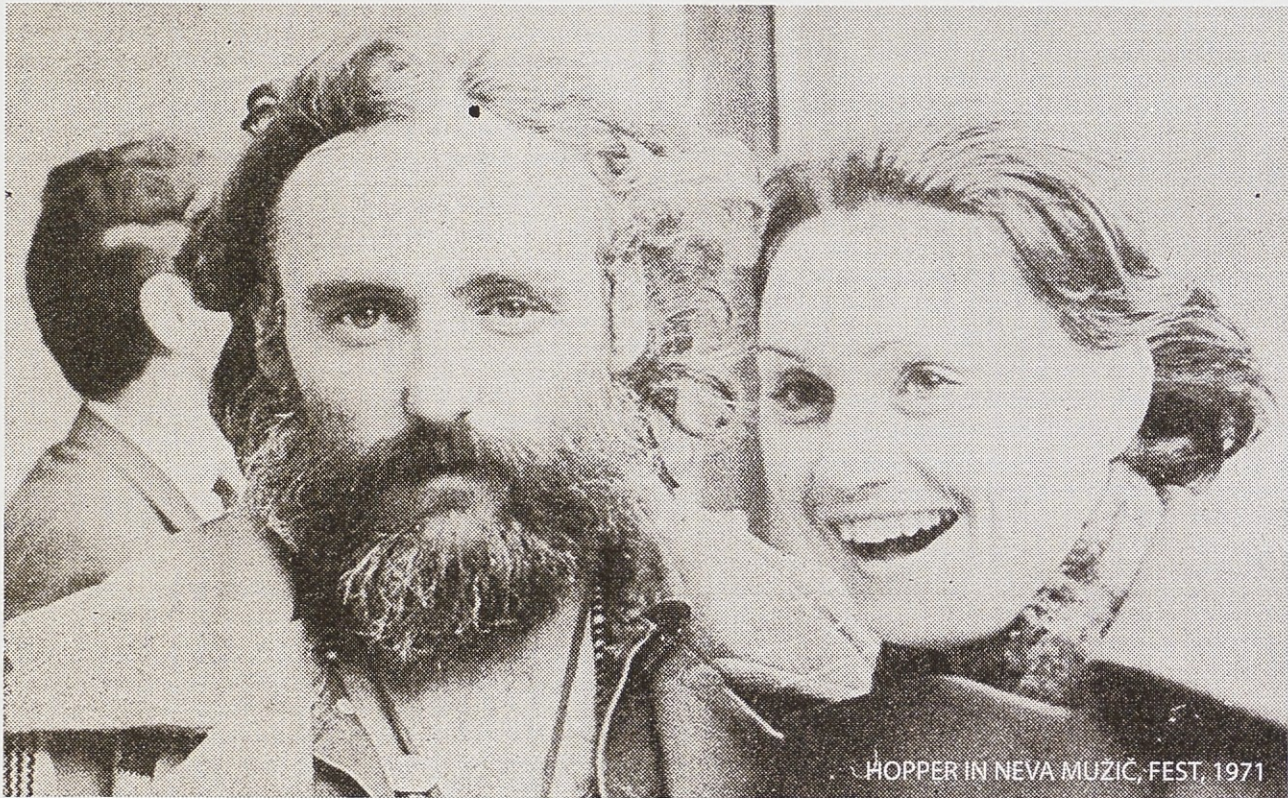

Dušan Čater

DET • OD Z • W • W • K • S • I • K • 2

In memoriam: **Dennis Hopper**

HOPPER IN NEVA MUŽIČ, FEST, 1971

kisik -a m (i) med elementi najbolj razširjeni plin brez barve, vonja in okusa: kisik je potreben za življenje; spajati se s kisikom; jeklenka (napolnjena) s kisikom; kisik in vodik / kisik za rezanje in varjenje / žarg., med. bolnika imajo pod kisikom umetno mu dovajajo kisik / aparat za kisik, kem. dvovalentni kisik ki lahko veže dva atoma vodika ali enakovredno količino drugega elementa ali jih zamenja v spojini; prosti kisik ki ni vezan v spojino; zračni kisik ki je v zraku; teh. tekoči kisik (SSKJ, DZS, 2008)

Ne morem se znebiti občutka, da je David Lynch točno vedel, komu dodeliti vlogo Franka Bootha v svojem *Modrem žametu* (Blue Velvet, 1986). Da je točno vedel, kdo se bo najbolj prepričljivo zadeval s kisikom. Jasno da tisti, ki se zadeva (pa ne samo s kisikom) tudi in sploh takrat, ko ni pred kamero. Pa ga je vseeno Dennis Hopper, ko je prebral scenarij, poklical in rekel: »Moraš pustiti, da igram Franka Bootha. Ker jaz sem Frank Booth!« Zamišljam si nasmešek na režiserjevem obrazu in kimanje, ki bi lahko pomenilo marsikaj. Ali sta se z režiserjem strinjala, mi ni znano, je pa znano, da je vloga prišla do pravega igralca in ... Ostalo je legenda.

Kisik je, kot je razvidno iz SSKJ, najbolj razširjen plin v atmosferi. Najdemo ga v vodi, zraku, ognju in tudi zemlji. Več kot ga je v njej, bolj je plodna. In kje, če ne ravno v Kansasu, zvezni državi žitarici, če se omejimo na ZDA, je zemlja bolj bogata z njim. In tam se je, natančneje v Dodge Cityju, leta 1936 zakoncema Marjorie Mae in Jay Millard Hopperju rodil sin Dennis, ki je že zgodaj začutil potrebo po veliki količini kisika. In našel ga je v

vetru, ki je vzvalovil neskončna žitna polja v okolici Dodge Cityja, našel ga je tudi v tornadu, ki je usekal čez državo in v dežju, ki ga je tornado prinesel s seboj. Tudi ko se je družina pozneje preselila v Kansas City, v zvezni državi Missouri, kisika ni manjkalo. Na pomlad, ko se je v hribih talil sneg, se je istoimenska reka napolnila z vodo. Bilo je veliko vode in v njej veliko kisika. Dennis je rad pohajal ob reki, rad pa je imel tudi umetnost, o kateri je, s polnimi pljuči kisika, razmišljal na svojih dolgih sprehodih. Med sošolci je veljal za najbolj nadarjenega učenca in enega tistih, kot se je reklo v tistih koncih, ki mu bo v življenju uspelo.

Kot bi nekje na skrivaj poslušal razgovore svojih vrstnikov, se je Dennis vpisal na Kansas City Art Institute. Pozneje se je še najbolj navdušil nad igro, tako da ga je pot popeljala na Old Globe Theatre v San Diegu. Pojavile so se prve manjše vloge, med drugim tudi s kasnejšo (pop) ikono Jamesom Deanom, s katerim sta kratek čas, no, pač do prezgodnje Deanove smrti, prijateljevala. Nastopila sta v *Velikanu* (Giant, 1956, George Stevens) in *Uporniku brez razloga* (Rebel Without a Cause, 1955, Nicholas Ray), o čemer je Dennis povedal tole: »Imel sem 18 let in mislil sem si, da sem najboljši mladi igralec na svetu. Nato sem videl Deana. Še nikoli prej nisem videl nekoga improvizirati. Še nikoli prej nisem videl, da bi kdo igral stvari, ki niso v scenariju. Navdušen sem bil.«

Dean je postal Dennisov vzornik, zato se je tri leta pozneje pridružil slovitemu Leeju Strasbergu v njegovem Actors Studiu v New Yorku, da bi se še sam priučil improvizacije. Čez desetletje

pa se je ob pitju piva in kajenju marihuane nekemu njegovemu prijatelju utrnila zamisel o filmu, ki bi pokazala vso zamolčano puritanskost Amerike – v času največjega razcveta hipijade, ko je dolgolasa mladina nastavljala Ameriki ogledalo, je bila ideja več kot na mestu. Prijatelj, ime mu je bilo Peter Fonda, iz *tiste* igralske družine, je predstavil idejo Dennisu, ta pa je takoj poprijel za pero in se preizkusil kot koscenarist, režijo pa je vzel kar v svoje roke. Nastal je nizkopračunski – posnet za borih 380.000 dolarjev – film *Goli v sedlu* (*Easy Rider*, 1969), danes legendarni roadmovie o dveh mladeničih, ki se z motorji odpravita po jugu Združenih držav in mimogrede iz obskurnega zapora pobereta še pijanega Jacka Nicholsona. Dennis in druga koscenarista, Fonda in Terry Southern, so si prislužili nominacijo Akademije za najboljši izvorni scenarij, oskarja pa vendarle

niso dobili; verjetno zaradi tega, ker so se žiranti prepoznali v nastavljenem ogledalu.

Je pa Dennis dobil nekaj drugega! Slavo, denar in obilno mero kisika. Verjetno je mladi igralec že med pisanjem scenarija razmišljal o tem, da bi odigral eno od glavnih vlog. Že sama misel na ves kisik, ki ga premore čisti južnjaški zrak in ki bi ga ob drvenju na motorju vdihnil in ga absorbiral v možgane, mu ni dala miru. Jasno, eden od motorjev je postal njegov in čeprav se v filmu zaužije veliko LSD-ja in marihuane, se mi zdi, da gre v prvi vrsti za kamuflažo ... Kemične substance in posušena domača zelenjad naj bi samo prikriale pravo in edino stvar, zaradi katere sta se prijatelja odpravila na pot: kisik, jasno!

Sta pa slava in denar s seboj prinesla že pregovorne pasti. Dennis je ob kisiku na veliko zlorabljal tudi druge opojne derivate. Predvsem rum in kokain. »*Kljub vsem mamilom in narkotikom, ki sem jih jemal, sem bil v resnici alkoholik. Kokain sem jemal le zato, da sem se lahko streznil in popil še več. Mojih zadnjih pet let alkoholiziranja doživljam kot nočno moro. Popil sem skoraj dva litra ruma in imel za rezervo vedno spravljeno še manjšo stekleničko, 28 piv na dan in tri grame kokaina samo zato, da sem se lahko premikal. Menil sem, da mi gre dobro, ker se nisem plazil naokoli po tleh kot pijanec,*« je povedal pozneje. Na snemanjih je postajal nemogoč in ni manjkalo veliko, da bi njegov naslednji film, skoraj preroško poimenovan *Zadnji film* (*The Last Movie*, 1971), postal res zadnji. Če je peščica holivudskih poznavalcev z izstrelitvijo filma *Goli v sedlu* na seznam kulturnih filmov poimenovala »film za Novi Holivud«, se je stari Holivud temu le cinično nasmihal. *Zadnji film* je šel v bunker, Dennis pa nekam v mehiško puščavo, kjer se je ob suhem zraku počasi uničeval. Zrak je imel premalo kisika, tequilla preveč alkohola in zelenjad preveč tehaceja. Če je v šesdesetih Dennisu k preživetju pomagal prijatelj John Wayne, ki mu je tu in tam stisnil minorno vlogo v svojih mačističnih filmih, so ga v sedemdesetih reševale minorne vloge v filmih outsajderskih in evropskih režiserjev. Pa vendarle je to Dennisu pahnilo še globlje v puščavo, kjer se je skorajda izgubil, našel pa ga je, konec dekade in na koncu moči, F. F. Coppola in ga popeljal v samo tovarno kisika. V azijsko džuglo, kjer je snemal film *Apokalipsa danes* (*Apocalypse Now*, 1979).

MODRI ŽAMET

Dennisu je bila vloga spet pisana na kožo. Sredi tovarne kisika se je vživel v lik zadetega in blaznega hipija s fotoaparatom okoli vratu. Fotografija je bila tudi sicer njegova ljubezen in v filmu je ob ritmičnih Hendrixovih *There must be some kind of way out of here* mirno škljocal prišleke, ki so po reki prišli do še bolj norega Marlona Branda in ga skušali pregovoriti, naj na vietnamsko-kamboški meji ne uri svoje privat gverile. No, v džungli, ob obilici kisika in drugih sedativov, je bil Dennis še naprej nepredvidljiv, zato se je leta 1983 zavedel svoje slabosti in se sam od sebe podal na zdravljenje. Rehabilitacija mu je prinesla nekaj odlično odigranih vlog v filmih *Rumble Fish* (1983, Francis Ford Coppola) in *Ostermanov vikend* (*The Osterman Weekend*, 1983, Sam Peckinpah), kasneje še v »Tarantinovi« *Pravi stvari* (*True Romance*, 1993, Tony Scott), ko prav tako nepredvidljivemu Christopherju Walkenu, ob zadnji cigareti v življenju, jasno in glasno vrže v obraz, da so Siciljanci navadni »črnuhi« in pa v adrenalinski *Hitrosti* (*Speed*, 1994, Jan de Bont), kjer se je spet naužil zraka, ko je drvel na strehi metrojskega vlaka.

Naj se na koncu tega *in memoriam* spisa povrnem na začetek, k *Modremu žametu* in Franku Boothu ... Vdihavanje kisika, ki ga je blazni Frank vseskozi nosil s seboj, ima za posledico povečan libido. Če pa ga poplakneš še s Pabst Blue Ribbon pivom, pride do prave eksplozije le-tega. Frank si ni mogel kaj, da se ne bi slinil okoli Isabelle Rossellini in kričal besede, ob katerih bi se tudi stari Freud popraskal po svoji lično pristrženi bradici: »*Baby wants to fuck! Baby wants to fuck!*« in upravičeno lahko sklepamo, da je tudi od kisika zadeti Dennis Hopper imel večkrat podobne želje. Dejstvo je, da je bil kar petkrat poročen (z drugo ženo Michelle Phillips samo osem dni) in na svet je spravil štiri otroke.

Hja, dragi Dennis, britanski znanstveniki z univerze v Cambridgeu so opravili raziskave in prišli do spoznanja, da imajo moški, ki so v svojih dvajsetih in tridesetih letih deležni bogatega spolnega življenja, večjo možnost, da v starosti zbolijo za rakom na prostati. Pa kaj bi s to ničevo statistiko? Bi bilo kaj drugače, če bi ti bila znana? Upravičeno dvomim. Tvoja zvezda na holivudskem bulvarju je vsekakor ena bolj svetlečih. Če bom kdaj hodil tam mimo, bom z žepnim nožkom vanjo vpraskal:

BORN TO BE WILD!

GOLI V SEDLU